

Ukształtowanie powierzchni

Ukształtowanie terenu Żywiecczyny ma cechy krajobrazowe gór średnich, o wysokościach nad poziomem morza mieszczących się w granicach od 600 do 1400 m. jedynie dwa najwyższe szczyty Beskidów przekraczają 1500 m. n.p.m. (położone tu Pilsko - 1557 m., oraz Babia Góra - 1725m.). Grzbiety Beskidów mają z reguły widlasty układ, a wskutek stosunkowo małej odporności budujących ten region skał fliszu karpackiego i dużej intensywności procesów erozyjnych deniwelujących rzeźbę (peryglacjalnych) posiadają one zaokrąglone kształty i przeważnie łagodne stożki. Wysokości względne sięgają tu od 500 do 900 m. Kotlina Żywiecka - największa z kotlin beskidzkich - ma powierzchnię ponad 100 km². Została wypreparowana w mniej odpornych partiach skalnych fliszu. Ma kształt trójkąta, którego jeden wierzchołek zwrócony jest na południe (Cięcina), drugi na północny zachód (Wilkowice), a trzeci na północny wschód (Moszczanica). Otoczona jest ze wszystkich stron pasmami górskimi wznoszącymi się ponad jej dno i jedynie na płn.-zach. szerokie obniżenie (Bramy Wilkowicka) łączy ją z Pogórzem Śląskim. Pasma górskie otaczające Kotlinę Żywiecką to:

- od południowego wschodu - Beskid Żywiecki zwany też Wysokim
- od zachodu - Beskid Śląski
- od północy - Beskid Mały
- od wschodu - Beskid Średni zwany też Makowskim.

W centrum kotliny, przy ujściu rzeki Koszarawy do Soły znajduje się główny ośrodek tego gęsto zaludnionego regionu - miasto Żywiec (34 tys. mieszk./1994 r.) - zwane często stolicą Beskidów. Na północ od miasta utworzono po wybudowaniu zapory w Tresnej największy ze sztucznych zbiorników kaskady Soły - tzw. Jezioro Żywieckie (10,6 km² pow.). Nad miastem góruje samotny szczyt Grojec (612 m. n.p.m.), na którym odkryto prehistoryczne grodzisko, świadczące o osadnictwie istniejącym tu na długo przed nastaniem naszej ery.

Beskid Żywiecki stanowi najwyższą część Beskidów Zachodnich. Zbudowany jest głównie z piaskowców serii magurskiej. Nie tworzy jednolitego pasma górskiego, lecz rozpada się na kilka pasm górskich o przebiegu równoleżnikowym: grupa Wielkiej Raczy (1234m.), grupa Pilska (1557m.), grupa Babiej Góry (1725m. - najwyższy szczyt B. Żywieckiego), Pasma Przedbabogórskie (Janowiec - 1110m.) i Pasma Podhalańskie (Wielki Dział - 936m.). Przebiega jego szczytami europejski dział wodny. Babia Góra ze względu na walory krajobrazowe i dobrze zachowaną naturalną szatę roślinną została uznana za Babiogórski Park Narodowy.

Beskid Śląski budują odporne, masywne piaskowce godulskie i istebniańskie, a w części południowej również magurskie. Tworzą go dwa południkowe pasma górskie rozdzielone doliną Wisły: Czantoria (Wielka Czantoria - 995 m.) i Barania Góra (Skrzyczne - 1257 m., Barania Góra - 1220 m.), oraz niezbyt wysokie wierzchy u źródeł Olzy i Czadeczek, przez które przebiega europejski dział wodny. Barania Góra to obszar źródłowy Wisły.

Beskid Mały zbudowany jest także z warstw godulskich i istebniańskich. Ma przebieg

równoleżnikowy, a jego najwyższe szczyty przekraczają 900 m. n.p.m. (Czupel - 933 m., Łamana Skała - 929 m.). Pasma to ma przebieg równoleżnikowy i jest rozcięte przełomową, wąską a głęboką doliną Soły. W przełomie wybudowano dwie zapory wodne: w Czańcu i w Porąbce, trzecia zaś znajduje się w Tresnej pod Żywcem.

Beskid Średni - zwany też Makowskim zbudowany jest przeważnie z warstw fliszu wchodzącego w skład płaszczowiny magurskiej. Składa się z trzech członów przedzielonych dolinami Skawy i Raby, a są to: na zachodzie Pasma Pewelskie (766m. n.p.m.), Łazek (871 m. n.p.m.), Solisko (848 m. n.p.m.); pasma o wysokości 700-900 m. n.p.m. położone między wyżej wymienionymi rzekami (Koskowa 874 m. n.p.m.) oraz na wschodzie Łysina (912 m. n.p.m.). W tym Beskidzie leży także Grojec (612 m. n.p.m.) bezpośrednio wznoszący się nad Kotliną Żywiecką i Żywcem.